

dert anhand der Werke von Thaddäus Rittner, Adam Zielinski und Radek Knapp. Wrocław: Atut.

SCHMITZ, Walter a KÖLLING, Daniela (2014): Gibt es eine Literatur der Migration? Zur Konzeption eines Handbuchs zur Literatur der Migration in den deutschsprachigen Ländern seit 1945. In: Cornejo, Renata, Piontek, Slawomir, Sellmer, Izabela a Vlasta, Sandra (eds.): *Wie viele Sprachen spricht die Literatur? Deutschsprachige Gegenwartsliteratur aus Mittel- und Osteuropa*. Wien: Praesens Verlag, s. 55–76.

SORKO, Katrin (2007): *Die Literatur der Systemmigration. Diskurs und*

Form. München: Martin Meidenbauer. SPOERRI, Bettina (2012): Eine mnemografische Landschaft mitten in Europa – eine narrativ-analytische Lektüre von Melinda Nadj Abonjis Tauben fliegen auf. In: Cornejo, Renata, Piontek, Slawomir a Vlasta, Sandra (eds.): *Aussiger Beiträge. National – postnational – transnational? Neuere Perspektiven auf die deutschsprachige Gegenwartsliteratur aus Mittel- und Osteuropa*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, Filozofická fakulta, s. 65–80.

Jan Kubica*

KLIMEŠ, David (2015): *Jak zábavné je informovat. Infotainment čili infozábava v teorii, praxi a českém kontextu*. Praha: Karolinum.

David Klimeš je jedním z mála českých akademiků (a zároveň profesionální novinář, komentátor Hospodářských novin – poměrně zásadní fakt), kteří se snaží o uchopení konceptu infotainmentu čili infozábavy. Hodnotu studie *Jak zábavné je informovat. Infotainment čili infozábava v teorii, praxi a českém kontextu* tak lze vidět i ve snaze otevřít debatu, naznačit možné trajektorie výzkumné agendy a přiblížit rozdílné koncepce spjaté s infozábavou. Relevanci tématu zmiňuje i předmluva Tomáše Trampoty nazvaná Zábava jako stigmatizovaný modus komunikace. „*Ze zábavňování mediálních obsahů, které mají sloužit k informování o aktuálním dění, je důležité a aktuální téma, má totiž zásadní vliv na to, co a koho vnímá veřejnost jako zásadní a důležité, na to, jak nahlížíme svět*

kolem nás, ale také jak vypadá náš zvnitřněný hodnotový systém“ (s. 10).

Vakuum, které Klimeš popisuje v souvislosti s výzkumem infozábavy v českém akademickém diskurzu („*Reflexe tématu infozábavy a pronikání zábavy do zpravodajství v českém prostředí je stále na svém počátku*“; s. 81), je stavem, jež charakterizuje i jiné domény, například doménu státní regulace. V jedné z podkapitol tak autor popisuje na několika zajímavých příkladech potíže regulátorů (zejména Rady pro rozhlasové a televizní vysílání) s tím, jak se vypořádat s elementy a průniky zábavy v žánrech a pořadech, v nichž by se *normálně* (ve smyslu vyhovění legislativě a zásad objektivit a vyváženosti, jež provozovatel vysílání má povinnost zajistit) objevovat neměla.

*Mgr. Jan Kubica, Ph.D., Ústav cizích jazyků, německá sekce, Pedagogická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci, jan.kubica@upol.cz.

Ještě než se pokusím k textu připojit několik kritičtějších poznámek, je na místě zmínit jeho strukturu. V úvodu Klimeš čtenáře vtahuje do problematiky anekdotickým, silným případem proměn zpravodajství o důležité a opakované politické události – o českých prezidentských volbách. Stěžejním materiálem pro analýzu empirických dat (kapitola 2) jsou pak texty (tisku, televize) vztahující se k podobným politickým událostem, jež se vyznačují stálostí podmínek – k novoročnímu projevu prezidenta republiky a schvalování státního rozpočtu. Mezi úvodem a metodologicko-analytickou částí Klimeš zdatně shrnuje množství teoretických variací na téma infozábava (kapitola 1), a navíc tuto debatu třídí (s přihlédnutím k jejich slučitelnosti) do čtyř různých přístupů. V těch je infozábava konceptualizována jako: 1) potýkání informační a zábavní role médií; 2) důsledek komercializace; 3) výzva racionálně-kritické veřejné sféry a 4) produkt měnicích se vztahů médií a politiky. Po hlavní analytické části následuje ještě kapitola 3, jejímž předmětem je reflexe tématu na třech frontách – 1) v diskurzu politickém (v něm téměř neexistuje, což je samo o sobě překvapivé zjištění, uvážíme-li, jak často se v médiích objevují jiné promluvy politiků – související s údajnou zaujatostí, zkorumpovaností či s konspiracemi médií); 2) v diskurzu státní regulace a 3) v „meta-diskurzu“ samotných novinářů. Jaké významové souvislosti plynou z reflexe tématu v publicistickém diskurzu (např. výskyt různých výrazů spjatých s infozábavou v různých médiích) Klimeš (s. 96) rovněž přehledně shrnuje. V závěru se pak Klimeš přiklání k pochopení infozábavy jakožto funkce emocionální veřejné zprávy.

Kromě již zmíněného přínosu v podobě uceleného teoretického přehledu (který výrazně přesahuje samotné téma infozábavy) s množstvím zmínek konkrétních předmětů výzkumů, je text intuitivně strukturován. Dalším pojivem textu je i nástin historických proměn české mediální krajiny po roce 1989. Akademik/novinář Klimeš navíc čtenáře sám dokáže zaujmout či dokonce pobavit (byť zábava, jakožto *receptní fenomén*, často plyne ze čtení citací historických promluv konkrétních českých novinářů či politiků, nemusí tak být nutně úmyslem autora). Text navíc nabízí množství zajímavých poznatků, která vychází z empirických dat Klimešova vzorku. Infozábavní prvky v tématech, jako je schvalování státního rozpočtu, např. téměř vždy souvisí s narážkou „*na sporný charakter či intelekt osoby či osob v politice*“ (s. 102).

Kvalitní text je obecně schopen generovat polemiky. Takový je i text Klimešův. Jelikož se navíc týká zásadního společenského tématu, otevírá se rovněž prostor pro několik kritičtějších poznámek. Studie nečerpá z nijak rozsáhlé empirické báze – vychází z analýzy několika textů vztahujících se pouze k několika tématům, jde však o silné případy. To není samo o sobě výtkou. Čtenář či čtenářka však v samotném finále textu mohou pocítit rozporuplnost, zaskočení. Jednak ve smyslu jisté disproporce mezi množstvím Klimešem analyzovaných empirických dat a jeho dalekosáhlými závěry v podobě doporučení pro státní regulatory, byť ta dávají smysl a jsou ve finále motivována snahou pokusit se kvalitní regulaci zlepšit též kvalitou informování. Jestliže ale mezi vytyčené cíle patřilo „*shrnout teoretické uvažování o pronikání zábavy především do zpravodajství a vytvořit odpovídající*

koncept infozábavy, skrze který by bylo užitečné jednotlivé infozábavní jevy analyzovat“ (s. 15), respektive nabídnout text mediologům, studentům, politikům či novinářům (s. 16), pak závěrečné návrhy směřující k vyjasnění pole působnosti médií (s. 106) a příslibu zpětného zostření hranic pro zpravodajství (resp. zostřené vnímání zpravodajského paradigmatu), které by se mělo pohybovat v racionálně-kritické veřejné sféře – skrze omezení infozábavy na funkci emocionální veřejné sféry a její podřazení do racionálně-kritické veřejné sféry (s. 108), působí přinejmenším překvapivě.

Jestliže v teoretické i analytické části je Klimeš poměrně důsledným konstruktivistou („*Z konstruktivistického pohledu je zpravodajské paradigma jen jednou z možností, jak strukturovat mediální realitu, aby byla brána za skutečnost*“; s. 19), v závěru již neváhá navrhnout např. „*výhradně objektivní, vyvážené a pravdivé zpravodajství na titulní stránce*“ (citace se váže k návrhům na vyjasnění sekvence příspěvků, např. v novinách, jejichž zamýšlený efekt se týká publika a má být především kognitivní – vyjasnit očekávání, kde bude „informace“, kde bude „zábava“; s. 108). Čtenáři se tak chce spekulovat, že je Klimeš občas přichycen v konfliktu rolí mezi akademikem a novinářem, jehož hlas, zájmy a hodnoty akademik čas od času nechává, možná nevědomě, do textu vstupovat.

Pokud je tedy třeba textu něco vytknout, mohl by to být rozhodně nedostatek reflexe autorových vlastních pozic (s jistou nadsázkou jsou absence a rezultující střet rolí a zájmů srovnatelné s rolemi ministra financí/majitele podstatné části českých médií či obecně je můžeme srovnat s problémem pozice vlastníka médií či mediálního profesionála a jeho vlast-

ních zájmů – a to s ohledem na jeho produkci, volbu témat, viz Bourdieu 1998). Další prostor pro polemiky skýtá již naznačený nepoměr mezi empirickým výzkumem a závěrečnými doporučeními pro regulaci. Jelikož Klimeš několikrát v textu opakuje, že zábava je nutně recepčním a na kontextu závislým fenoménem (a je ji tudíž třeba lokalizovat do kontextů mediálních publik, resp. jejich interpretací či reakcí), může být jako nedostatek vnímáno též výhradní upřednostnění dimenze obsahů mediální produkce, respektive absence analytické dimenze reakcí publik – různě společensky situovaných diváků zpráv, čtenářek novin atd.

Jako vhodně interdisciplinární doplnění k hlubšímu porozumění jevu infozábavy se tak jeví přístupy a metody kulturních studií či sociální/kulturní antropologie (v jejím rámci se pomalu etabluje podobor antropologie médií), které by recepční povahu zábavy byly schopny etnograficky prozkoumat i v místech samotného konzumu médií publiky, tedy se zapojením skutečných členů a členek těchto publik (Bird 1992, 253–254; Moores 1993, 1–10). Příslibem by pak mohlo být i rozšíření debaty o masové komunikaci mezi „obyčejné lidi“ (obyčejnost a viditelnost/přítomnost „obyčejných“ lidí v médiích sama o sobě závisí na velmi partikulární [ne]obyčejnosti, jak ukázal v pronikavé analýze Turner 2010), zohlednit jejich interpretace a hlasy, nikoli je pouze předpokládat, odhadovat či extrapolovat z analýz mediálních obsahů. I přes tyto výtky je třeba Klimešovu knihu ocenit a vnímat jako dobrý základ pro porozumění tuzemským médiím, jejichž pole (v bourdieuvském smyslu) zřetelně ovlivňuje mnohá další společenská pole, zejména to politické. Debata o kate-

goriích „zábava“ a „informace“, resp. o vztazích mezi nimi, může být jednou z dílčích debat v rámci kritického uvažování o moci a roli médií v české společnosti.

Další použité zdroje

BIRD, Elizabeth (1992): *Travels in Nowhere Land: Ethnography and the “Impossible” Audience*. *Critical Studies in Mass Communication*, roč. 9, č. 3, s. 250–260.

BOURDIEU, Pierre (1998): *On Television and Journalism*. London: Pluto Press.

MOORES, Shaun (1993): *Interpreting Audiences. The Ethnography of Media Consumption*. London: Sage Publications.

TURNER, Graeme (2010): *Ordinary People and the Media. The Demotic Turn*. London: Sage Publications.

Jakub Chabr*

---

*Mgr. Jakub Chabr, Katedra antropologie, Fakulta filozofická, Západočeská univerzita v Plzni, jakub.chabr@gmail.com.